

Liefde is te doen

viering van 16 mei 2010

Lied 'Zoveel te veel'

tekst Wouter Stips; muziek Wouter de Koning
In de viering gezongen door Runet van Beek en Metha Smit

Ik weet niet goed
Aan wat, aan wie
Waarom het ligt
Toch brengt het mij
Steeds weer opnieuw
In evenwicht

Dus lief,
Ik zaai een bloemenzee
Die ruikt tot aan de hemel
Ik vul de oceanen
Met tranen van geluk

Ik weet niet goed
Waarvoor, waarom
Waarom het is
Toch groeit met mij dag in dag uit
Met mij ook mijn geschiedenis

Dus lief,
Ik dans een zwanenmeer
En spring tot aan de hemel
Ik vul de kathedralen met broze dankbaarheid

Ik weet niet goed
Hoeveel, hoe vaak
Hoe lang wij gaan
Toch geef jij mij de zekerheid
De zin aan mijn bestaan

Dus lief,
Ik zing een opera
Die klinkt tot aan de hemel
Ik vul jouw dromen
Met liefde en verlangen

Mijn lief
Ik zaai een bloemenzee
Die ruikt tot aan de hemel
Ik vul de oceanen
Met tranen van geluk

Zo geef ik lief van lieverlee
Zo vaak, zo onbeschrijflijk veel
En zonder te beseffen hoe,
Waarom,
Breek ik daarmee weer af
Wat liefde was
En maak het zonder het te willen
Stuk

Zo geef je lief, van lieverlee
Zo vaak zo onbeschrijflijk veel
En zonder dat je weet
Waarom
Bouw je daarmee weer op
Wat liefde heet
En maak je, van wat liefde is
Geluk

Overweging

Een vrouw die liefde betoont, daarover gaat het in het verhaal dat we net hebben gelezen. De vrouw huilt, ze wast Jezus voeten met haar tranen, ze droogt ze af met haar haren, ze kust zijn voeten onophoudelijk en zalft ze. We weten niet hoe zij heet, we horen dat ze bekend staat als zondares, ze spreekt niet in het verhaal ze handelt wel. In het verhaal is sprake van nog twee personages, Simon, de farizeeër en Jezus.

Het is een verhaal met een lange geschiedenis, waarvan elementen ook in andere evangeliën voorkomen. Zo komen we ook bij Markus en Johannes een vrouw tegen die Jezus' hoofd zalft met olie, bij Johannes heet ze Maria, bij Mattheus zien we een vrouw die een albasten fles met olie stukgooit. Daarover ging het net bij de kinderen. Ook Simon is een terugkerend personage. Het thema in die verhalen is een andere, nl. de vermeende verspilling en de voorbereiding op de begrafenis van Jezus.

Lucas brengt in zijn versie van het verhaal een ander thema in, dat van schuld en vergeving. De context is die van de vroeg christelijke gemeente die na de dood van Jezus zocht naar manieren om de inclusieve tafelgemeenschap van Jezus, een gemeenschap waarin mensen uit de marge van de samenleving, hoeren,

tollenaars, bedelaars en slavinnen de tafel deelden met mensen uit een andere klasse, rijken, geleerden, mensen uit de middenklasse. Dat gaf spanningen en het was belangrijk om elkaar steeds verhalen te vertellen over hoe Jezus dat deed, zo'n tafelgemeenschap van solidariteit, waar mensen opgeroepen worden om zich te gedragen als elkaars gelijken, elkaar niet te veroordelen, elkaar lief te hebben.

Liefde is te doen, is het thema van deze viering. Er zijn vele soorten liefde: liefde tussen ouders en kinderen, tussen geliefden, tussen mensen in gemeenten en parochies, tussen God en mensen. Liefde is wederkerig, zacht en krachtig, sterk en breekbaar. Liefde kun je verliezen, liefde kun je kapot maken. Liefde maakt vergeving mogelijk, liefde is te doen. En dan lezen we dit verhaal. De farizeeër als gastheer en Jezus als gast aan tafel. Het begrip farizeeër heeft bij ons christenen veel negatieve connotaties meegekregen. Ze worden gezien als joodse opponenten van Jezus die hardnekkig zijn leer bestrijden. Dat is niet nodig. Laten we ons deze scène voorstellen als een scène aan tafel, waar Jezus als Jood, met Joodse vrienden en collega's bijeen is. Rabbijnen en leerlingen onder elkaar die discussiëren als deel van dezelfde gemeenschap. Simon noemt Jezus leermeester, Jezus ligt bij hem aan tafel, ze praten over dezelfde goede, genadige God. Dan wordt er een nieuwe persoon voorgesteld: een vrouw, die in het stadje de zondares is. Er wordt niet gezegd wat voor soort zondares ze is, maar door de term 'de zondares in het stadje' suggereert Lukas dat ze een prostituee is, een hoer. Net zoals dat vandaag de dag doorgaans het geval is, waren ook vroeger prostituees ongeschoolde en verarmde vrouwen. Meestal leefden zij als slaven, ze waren verkocht door hun ouders of verhuurd door hun echtgenoten, maar ook ging het om gescheiden vrouwen, alleenstaande moeders, weduwen of meisjes of vrouwen die gevangen genomen waren door de Romeinse bezetter. De analogie met veel hedendaagse situaties komt vanzelf naar voren: troostmeisjes voor Japanse soldaten, meisjes die in de Congo worden meegevoerd en stelselmatig verkracht door rebellen, maar ook zwakbegaafde en kwetsbare Nederlandse meisjes, met oude en jonge pooiers, vrouwen uit Nigeria die naar Nederland gelokt worden en vervolgens jaren zonder betaling in de prostitutie moeten werken om hun zogenaamde schuld af te betalen, of het een keertje met de huisbaas moeten doen als de huur niet op andere wijze betaald kan worden. In ons werk bij Stek komen we ze regelmatig tegen. Prostitutie is kennelijk een competentie waar altijd een beroep op gedaan kan worden bij vrouwen. Je zet een knop om en doet je werk, de één met zorg en toewijding, de ander gedachteloos. Een kwartiertje een man overschatten en klaar is Kees, schreef D. Hooijer in een roman over een escortmeisje.

En merkwaardig genoeg wordt de term 'zonde' dan altijd met het gedrag van vrouwen in verband gebracht. Hoererij is veel meer dan hoerenlopen het zinnebeeld van zonde. Het volk Israël bijvoorbeeld wordt ook altijd van hoererij beschuldigd door de oude profeten.

En zo'n vrouw, de zondares van de stad, komt dus ook naar de tafel van de farizeeër als ze hoort dat Jezus daar is. Ze heeft een albasten flesje met mirre bij zich. Ze gaat achter bij hem staan, huilend. We weten niet waarom ze huilt. Met haar tranen maakt ze zijn voeten nat en met haar haren maakt ze ze weer droog, zij kust zijn voeten en zalft ze met mirre. Tranen, nat, haren, olie, voeten met olie inwrijven: het zijn erotische, innige gebaren. Het lijkt erop alsof de vrouw met aandacht en toewijding doet wat ze goed kan. Ze gedraagt zich als hoer, ze gedraagt zich op de manier zoals in patriarchale verhoudingen van vrouwen wordt verwacht: erotisch, sensueel, verwennend, zoals zij doen in tijden van nood.

De farizeeër in het verhaal reageert daar dan ook op door voor zichzelf uit te mompelen dat als Jezus een profeet was hij wel herkend zou hebben wat voor vrouw zich hier aan hem vastklampte, deze zondares. Met profeet bedoelt hij niet dat Jezus helderziend had moeten zijn, maar dat Jezus zich aan de opvattingen over cultische reinheid en onreinheid had moeten houden, door deze zondares af te weren. Lukas begint hier al te laten zien dat de discussie over ethiek gaat, over verschillende interpretaties van goed en zondig gedrag. Jezus reageert met een vraag terug, een vraag over een geldschieter die twee schuldenaars had, de een had vijftig denarie schuld, de ander vijfhonderd. De schuldenaar scheldt hen beiden de schuld kwijt; letterlijk staat er: hij begenadigde hen (echarisato). Vervolgens vraagt hij: wie zal er het meeste liefde betonen? En Simon veronderstelt dat dat degene is die het meest begenadigd is en Jezus beaamt dat. Tja, wat moeten we hier dan van maken. Is deze liefde en genade dan een soort gelijk oversteken? Zo van: hier heb je een pond genade, dan krijg ik van jou een meter liefde terug? Is dat dan de wederkerigheid waar het in de liefde

om zou gaan? Is onze God dan toch een God van loven en bieden, van punten tellen, een God die we altijd hebben toegedicht aan de Farizeeën?

We lezen nog even verder. Jezus keert zich om naar de vrouw en spreekt en vraagt aan Simon of hij de vrouw ziet. Je kijkt haar aan, maar je ziet haar niet echt, suggereert het, want Jezus beschrijft wat ze heeft gedaan en vergelijkt dat met wat Simon heeft gedaan: ik kwam binnen in je huis, maar water over de voeten heb je mij niet gegeven; zij heeft met haar tranen mijn voeten natgemaakt en ze met haar haren afgewist, een kus heb je mij niet gegeven, zij is, vanaf dat ik binnenkwam niet opgehouden mijn voeten te kussen; jij hebt mijn hoofd niet met olie gezalfd, zij heeft met mirre mijn voeten gezalfd. Jezus heeft zich naar de vrouw omgekeerd, hij heeft gezien en gevoeld wat ze gedaan heeft, ook in haar leven hiervoor, en door te vertellen wat zij heeft gedaan zet hij haar in een ander licht. Zij behandelt hem zoals de gastheer hem had moeten behandelen. En dan komt de volgende zin: er staat: Om die genade moeten haar vele zonden wel vergeven zijn. Jezus zegt m.a.w. dat zij hem genade heeft bewezen. Dit is een ander woord voor genade (charin, dat genade maar ook charme betekent, denk aan charisma) dan dat Jezus eerder gebruikte. De vrouw heeft hem genade bewezen, een gunst gedaan, gastvrijheid betoont. Door de gebaren van de vrouw te interpreteren als daden van liefde en gastvrijheid. krijgen zij een andere betekenis dan alleen die van seksuele vrouwelijkheid. Deze genade van haar leidt bij Jezus tot de conclusie dat zoveel liefde wel moet betekenen dat haar zonden vergeven zijn. "Om die genade zeg ik je, moeten haar vele zonden wel vergeven zijn, omdat zij veel liefde heeft betoond." En pas dan volgt de passage waarin Jezus haar genade betoont, haar zonden kwijtscheldt en haar, met de doopformule 'ga heen in vrede' wegzendt. Het is een andere volgorde dan in het verhaal dat Jezus eerst verteld heeft, uit haar liefde, ook die zij in haar leven als hoer heeft bewezen, trekt hij de conclusie dat zonden dan wel vergeven moeten zijn. Het accent ligt m.a.w. veel meer op het betonen van liefde aan de ene kant en de herkenning door Jezus van wat zij gedaan heeft aan de andere kant. Dat is wederkerigheid. sociale karakter De vergeving van zonden is een conclusie, een strategie misschien die ook anderen in de gemeenschap over de streep kon helpen; in de gemeenschap gaat het om de liefde voor allen, niet om de zondigheid van hoeren, tollenaars en andere mensen in de marge. Het gaat hier om de sociale verhoudingen, niet om seksuele ethiek. De hoeren en rollenaars, zij gaan voorop in het Koninkrijk, zegt Jezus op een andere plaats. (Matth. 21:31) Gods liefde en ontferming openbaren zich in de scherven van de samenleving.

De vraag of de vrouw na deze gebeurtenis doorgaat met haar werk als prostituee is niet aan de orde. Misschien is zij in de gemeenschap rondom Jezus opgevangen en verzorgd, zoals ook wel gebeurde met slaven en slavinnen.

Ga heen in vrede, zo eindigt het. De wederkerigheid van liefde en genade is verbonden met het begrip vrede, sjalom zoals we dat uit de Joodse traditie kennen. Het gaat erom dat de daad van liefde, van genade, terugkeert bij de dader; pas dan is het doen van liefde voltooid. Op dat moment ervaar je liefde. Het gaat niet om een abstracte wederkerigheid, maar om wat je doet en of daar een antwoord op komt. Ook al is dat antwoord soms anders dan je verwacht, moet je je omkeren naar de ander, je ogen uitwrijven om de liefde te kunnen zien, ervaren en doen. Die sjalom geldt voor geliefden, voor ouders en kinderen, voor de christelijke gemeenschap, voor de aarde en al haar bewoners als geheel. Wat je doet, komt bij je terug. Dat werkt natuurlijk naar twee kanten: ook kwade daden moeten terugkeren naar de dader. Niet opdat je zelf dan maar om je heen moet gaan slaan als je iets wordt aangedaan, wel om te zorgen dat er vergelding en gerechtigheid is. Slachtoffers van vrouwenhandel moeten worden beschermd en daders van vrouwenhandel moeten worden bestraft.

De God waar Jezus van getuigt is een God die ons liefheeft, die genadig en goed is, die zondaars ruimhartig vergeeft, hoeren en tollenaars voorop en ons oproept om in liefde en solidariteit met elkaar, als gelijken, de tafel te delen, ons naar elkaar om te keren en liefde te doen. Want de wijsheid wordt gerechtvaardigd door al haar kinderen (Lucas 7: 35)

Nienke van Dijk